

Gedachten denken

tekst: Annelies Beck

illustraties: Hanneke Siemensma

Querido 2023 - €17,99 - ISBN 9789045126821

Bed met een
Zilveren
Penseel
2023

Groep
1-3 (NL)
Leerjaar
2-3
Thema's
filosofie
taal
fantasie

Wat zijn gedachten? vroeg Noor.

Dingen die je denkt.

Wat is denken?

Wat je doet in je hoofd.

Hoe dan?

Dat is een goede vraag.

1 Vooraf

Noor denkt na. Ze denkt na over gedachten. Gedachten die iedereen heeft, en gedachten die jij alleen hebt. Noor stelt interessante vragen. Zijn gedachten er altijd? Kunnen gedachten verdwijnen? In dit boek duik je als het ware in het hoofd van Noor en kabbel je mee op haar gedachten. Het fijne is dat er ook antwoorden worden gegeven, alleen wie geeft die antwoorden eigenlijk? Een filosofisch prentenboek met schitterende illustraties.

2 Introductie boek in de klas

Klap het boek open en laat de cover en achterflap van het boek zien. Stel vragen aan de leerlingen:

- Wat zie je?
- Waarover gaat dit boek, denk je?
- Lees de titel van het boek voor. Waar denk je nu dat het over gaat?
- Vertel dat het meisje op de voorkant Noor heet. Noor kijkt omhoog naar de ganzen. Waarom zou ze dat doen?

3 Voorlezen

De vragen die gesteld worden zijn geïnspireerd op de methode 'boekgesprekken' van Aidan Chambers.

Doel van de vragen:

- De leerlingen leren dat illustraties en tekst bij elkaar horen, maar elkaar ook aanvullen.
- De leerlingen ervaren dat boeken je aan het denken kunnen zetten.
- De leerlingen geven een argument waarom het boek wel of niet aanspreekt.

Lees het boek eerst helemaal voor. Onderbreek het verhaal niet, behalve om de bijbehorende illustraties te laten zien.

Stel de basisvragen:

- Wat vond je leuk, mooi of goed aan dit boek?
- Wat vond je niet leuk?
- Wat vond je moeilijk of onduidelijk?
- Was er iets dat steeds weer terugkwam?

Lees het boek daarna nog een keer voor. Neem de tijd voor het bekijken van alle illustraties. Bekijk ook de illustraties op het titelblad, de schutbladen en op de achterflap. Stel tijdens het lezen een aantal vragen. Maak een keuze uit onderstaande vragen of stel ze allemaal.

Lees de eerste bladzijde van het verhaal voor.

- Wat weet je nu over Noor?
  - Komt dat door de tekening of door de tekst?
  - Waar zou Noor zijn? Waarom denk je dat?
  - Heb jij ook weleens nagedacht over denken? Wat dacht je dan?
-

Lees verder tot de pagina's met de tekst:

Soms weet je niet wat je denkt.

Soms denk je dat je iets weet.

Weten en denken zijn familie.

Maar geen vrienden.

- Wat bedoelt de schrijver met 'Weten en denken zijn familie'?
  - Wat is familie?
  - Wat is het verschil tussen vrienden en familie?
  - Kun je vrienden zijn, terwijl je ook familie bent?
  - Wat bedoelt de schrijver met 'Weten en denken zijn familie, maar geen vrienden'? Hebben ze weleens ruzie misschien? Hoe dan?
  - Wat is het verschil tussen weten en denken?
-

Lees verder tot de pagina's met de vraag:

Zijn gedachten er altijd?

- Wat zou sluimeren betekenen? Kun je een zin bedenken met het woord sluimeren?
  - Als gedachten kunnen sluimeren, kunnen mensen dat dan ook?
  - Wat betekent onverhoeds?
  - Heb jij ook weleens dat je gedachten ineens opkomen? Wat doe je dan?
-

Lees verder tot de pagina's met de vraag:

Kun je een gedachte willen?

- Vind je dat de tekst goed bij de tekening past? Vertel eens.
  - Noor heeft vaak dezelfde gedachten. Herken je dat? Wat vind je daarvan?
-

Lees verder tot de pagina's met de vraag:

Kunnen gedachten je boos maken, of blij?

- Kan iemand boos en blij tegelijk zijn?
  - Wanneer kan het helpen als je jezelf blij denkt? Waar denk je dan aan?
  - Kijk nog eens naar de tekening hierbij. Vind je dat die goed past? Waarom (niet)?
-

Lees verder tot de pagina's met de tekst:

*Dan zakken gedachten van je hoofd
naar je mond en hart,
naar je handen en voeten.*

Dan wordt denken doen.

- Wat gebeurt er in de tekening?
- Wat heeft dat te maken met gedachten denken?
- Wat bedoelt de schrijver met 'Dan wordt denken doen'?
- Zouden gedachten verdwijnen als je iets aan het doen bent? Je bent bijvoorbeeld een kat aan het redden.

Lees de laatste bladzijde van het boek.

- Wat denk jij? Wie gaf de antwoorden op de vragen van Noor?

Sluit af met het herhalen van enkele basisvragen. Zijn de antwoorden nu anders?

- Wat vond je leuk, mooi of goed aan dit boek?
- Wat vond je niet leuk?
- Wat vond je moeilijk of onduidelijk?
- Was er iets dat steeds weer terugkwam?

4A Verwerking: Bewustwording van gedachten

Doel:

De leerlingen helpen elkaar zich bewust te worden van gedachten.

Sluit aan bij kerndoel 34: *De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.*

Benodigdheden:

- water-/zandtafel die kan dienen als verteltafel
- een situatie zoals in het boek *Gedachten denken*, bijvoorbeeld de kat uit de boom redden, spelende mensen buiten (bij het bos) of een plek waar mensen kunnen lezen en spelen (bibliotheek)
- (Playmobil)figuurtjes en katten en vogels zoals in het boek

1. Introduceer de verteltafel. Vraag aan de leerlingen wat ze herkennen uit het boek. Lijkt het er een beetje op? Bespreek wat de leerlingen zouden kunnen naspelen. Moet het precies gaan zoals in het boek, of mag het ook ergens anders over gaan? Geef de leerlingen maar één opdracht: 'Het verhaal mag overal over gaan, als je elkaar

maar steeds helpt om het verhaal te laten gaan over gedachten denken. Dat doe je door elkaar te helpen herinneren: Waar denkt het figuurtje nu aan? Heeft het een blijde gedachte of juist een boze? Kun jij nog iets leuks bedenken? Speel samen en denk samen na. Help elkaar.'

2. De leerlingen spelen in duo's of trio's met de verteltafel. Observeer en grijp zo min mogelijk in. Help alleen als je merkt dat de leerlingen vergeten elkaar vragen te stellen. Stel dan zelf geen vragen, maar herinner de leerlingen aan de opdracht.

3. Bespreek op verschillende momenten van de week hoe de verhalen bij de verteltafel verlopen. Zijn de leerlingen zich bewuster geworden van gedachten? Waar merk je dat aan?

4B Verwerking: Denkende dieren

Doel:

De leerlingen filosoferen over verschillen tussen mensen en dieren

Sluit aan bij kerndoel 40: *De leerlingen leren in de eigen omgeving veelvoorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.*

SLO inhoudslijn – aanboddoel: *ontmoeten, verwonderen en beseffen van de grote diversiteit aan planten, dieren en schimmels (paddenstoelen).*

Benodigheden:

- een plaatje of korte video van een dier dat gereedschap gebruikt (bijvoorbeeld een aap, een kraai, een octopus of een meeuw)
- teken- of schildermateriaal

---

1. Laat de leerlingen een afbeelding zien van een dier dat gereedschap gebruikt. Kunnen ze zelf zien wat er op deze foto gebeurt? Bijvoorbeeld een chimpansee die een steen gebruikt om een noot te kraken. Laat de leerlingen verwoorden wat ze zien.

Refereer nu aan het boek *Gedachten denken*. Wat zou deze aap denken? Kan een aap denken? En een olifant? Een goudvis? Een mug? Laat de leerlingen er vrij op reageren. Neem zelf geen deel aan het gesprek. Stel alleen verhelderingsvragen of vragen

die aanzetten tot verder denken. (Waarom denk je dat? Hoe komt dat? Hoe dan?)

Vertel dat er veel onderzoekers zijn die deze vraag ook hebben, maar gedachten zijn heel moeilijk te onderzoeken. Denken de leerlingen dat het gebruik van gereedschap een bewijs is dat dieren kunnen denken? Waarom dan? Zullen er dieren zijn die nooit denken? Wat heb je eigenlijk nodig om te kunnen denken?

---

2. Laat de leerlingen een tekening of een schilderij maken van een dier in een situatie waarvan zij inschatten dat er nagedacht wordt. Een dolfijn die uit het water springt, een hond die droomt van een bot of een tijger die achter een antilope aan rent. Stimuleer de leerlingen om elkaar te helpen met nadenken over dieren die denken.

---

3. Bekijk de resultaten met de hele groep. Laat de leerlingen hun eigen tekening uitleggen. Wat hebben ze gemaakt en wat waren hun eigen gedachten erbij?

Bespreek tot slot of de leerlingen denken dat mensen en dieren veel verschillen in hun gedachten. Kunnen mensen beter denken of juist dieren?

5 Verder lezen

Er zijn meer filosofische prentenboeken die je met de leerlingen kunt lezen. Bijvoorbeeld *Wat moet je doen met een idee?* door Kobi Yamada, waarbij de prenten in het verhaal steeds kleuriger worden omdat het idee 'groeit'. In *Er zit een gat in de wereld van Spriet* door Coen Simon worden veel vragen gesteld en wordt er gefilosofeerd over begrippen als iets, nooit, oneindig, verdwijnen, tijd, etc. Het boek *Het fortuin van Fausto* door Oliver Jeffers gaat over een man die geloofde dat alles van hem was. Een prachtig voorleesboek om achteraf over door te filosoferen.

Colofon

© Stichting Lezen (2023)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Patsboem! Educatief

Vormgeving

Judith Schoffelen & Erik oude Hanhof

lezen.nl